

Združenje žrtev okupatorjev
1941-1945 Kranj
Slovenski trg 1, p.p. 12
4000 Kranj

Poština plačana
pri pošti 4101 Kranj

»OPTIMIST«

št. 33

AUGUST 2012

OB IZIDU TRIINTRIDESETE ŠTEVILKE »OPTIMISTA«

Pred vami je 33. št. biltena »OPTIMIST«, kjer vas seznanjamo z nekaj novicami, poročili in obvestili.

Ob tej priliki vas še vedno prosimo, da nam pošljete svoje spomine oz. zgodbe na čase, ko ste svoja mlada leta preživljali kot izgnanci daleč od svojega doma. Čeprav so dogodki že zelo oddaljeni in niso preveč lepi, toda pozabiti se kljub temu ne smejo. Pa tudi raznih vaših predlogov bi bili zelo veseli.

ČLANI ODBOROV ZDRUŽENJA:

<u>Izvršni odbor</u>	<u>Nadzorni odbor</u>	<u>Častno razsodišče</u>
ROVAN FRANC	MIHELIČ ALBINCA	SINKOVIČ IVAN
KRISTAN TONE	GERJEVIČ DARINKA	GABRIJEL LOJZKA
SLADIČ STANE	KNEZ ANTON	KUNČIČ VIDA
MIŠIČ JOŽICA	PODGORŠEK IVAN	ŠUMI OLGA
KATNIK ANA		
ROVTAR STANA		
PIRC JELKA		
GERJEVIČ FRANC		
GUSTINČIČ FRANC		
KARUN JANEZ		
KNEZ JOŽICA		

≈≈≈

OBVESTILO - DELOVNI ČAS in NASLOV SPLETNE STRANI

Pisarna Združenja je tudi v letu 2012 odprta samo **dvakrat** na teden, in sicer v **PONEDELJEK in SREDO od 9,00 – 12,00 ure.**

Naš spletni naslov je: **<http://www.zdruzenje-zrtev.si>**

Kdor ima možnost lahko s pridom izkoristi dostop do spletne strani in se informira o našem delu.

≈≈≈

PLAČILO ČLANARINE:

Višina članarine za leto 2012 ostaja enaka in sicer 12,00 evrov, kamor je vključen tudi »OPTIMIST«. Lahko se plača v 2 obrokih.

Plačevanje članarine poteka na isti način kot doslej. Kranjčani in okoličani lahko plačajo v pisarni, ostali pa preko transakcijskega računa: 05100-8000057707 ali po poštni nakaznici.

IZVRŠNI ODBOR

ZAHVALA DONATORJEM

V času od zadnje izdaje Optimista nam je Mestna občina Kranj nakazala donacijo. Poudariti je treba, da nam MOK pomaga že od vsega začetka, za kar se iskreno zahvaljujemo.

Zahvaljujemo pa se tudi vsem tistim, ki so donirali 0,5 % plačane dohodnine (za leto 2011) našemu Združenju.

≈≈≈

Še vedno se trudimo, da bi fizično in psihično trpljenje žrtev nacifašizma med drugo svetovno vojno prikazali čim bolj avtentično. Tisti, ki ste našo razstavo, ki je bila v letu 2011 s trinajstimi panoji postavljena v avli mestne občine Kranj in januarja 2012 v Muzeju novejših zgodovine v Celju, ste lahko videli, kaj vse je prikazano.

Ker pa bi razstave radi obogatili še z različnimi predmeti, ki jih morda imate tisti, ki ste bili direktne žrtve, ali pa njihovi mlajši sorodniki, ki so jim ti predmeti ostali. Predvsem gre za fotografije kot naprimer: značilne slike odhoda od doma, transport v zbirne centre, potovanje v Nemčijo ali Srbijo ter fotografije iz zaporov, taborišč in prisilnega dela; dalje predmete kot so: morebitna takratna oblačila, obutev, jedilni pribor, posode in pa seveda kaj takega, kar vi mislite, da bi bilo vredno prikazati.

Vse kar ste pripravljeni pokazati bi fotografirali in nato prikazali kot slikovni material, kdor pa bi bil pripravljen, da se tak predmet pokaže v originalu, bi ga z veseljem začasno sprejeli in nato vrnili.

Vsem, ki ste pripravljeni to storiti se že vnaprej zahvaljujemo.

Prav tako prosimo direktne žrtve nacifašizma ali njihove bližnje sorodnike, znance, prijatelje, da nam napišejo zgodbe, doživljanja, razmišljanja o takratnih časih in dogodkih, da jih objavimo v Optimistu, vse z namenom, da se kaj takega nikdar več ne ponovi.

≈≈≈

Tokrat se oglašamo zaradi tega, ker hočemo naše člane obvestiti o novostih, katere je sprejela in jih bo še verjetno sprejemala naša vlada glede naših prejemkov. Sklepi in novi zakoni so zelo ostri. V zvezi s tem smo dobili obvestilo od Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Glede tega se bomo pritožili na vladne institucije, zaradi grobih posegov v že pridobljene pravice. **Nekaj pomembnih točk vam spodaj navajamo v informacijo, v nadaljevanju pa tudi našo pritožbo na Vlado RS in vladne institucije:**

Obvestilo za vojne veterane, vojne invalide in žrtve vojnega nasilja

Dne 31. 5. 2012 je pričel veljati Zakon za uravnoteženje javnih financ (Uradni list RS, št. 40/2012, v nadaljevanju ZUJF). Na podlagi tega zakona so bile na področju vojne zakonodaje (Zakon o vojnih invalidih, Zakon o vojnih veteranih in Zakon o žrtvah vojnega nasilja) sprejete naslednje spremembe:

1. Ukinitev pravice do zdraviliškega in klimatskega zdravljenja vojnih invalidov, vojnih veteranov in žrtev vojnega nasilja

Ukinjena je pravica do zdraviliškega in klimatskega zdravljenja. Postopki za uveljavitev tovrstne pravice, ki so se na podlagi zahtevkov začeli pred uveljavitvijo ZUJF, se bodo končali po dosedanjih predpisih. Primer: zahteva, ki je bila z izpolnjenim bolniškim listom za zdraviliško in klimatsko zdravljenje podana na pristojno upravno enoto pred uveljavitvijo ZUJF, bo odstopljena

pristojni zdravniški komisiji prve stopnje za izdajo izvida in mnenja oziroma pristojni zdravniški komisiji druge stopnje v primeru pravočasnega ugovora.

2. Zvišanje starosti za uveljavitev pravic po Zakonu o vojnih veteranih iz 50 na 55 let starosti

Vojni veteran bo lahko pravice po Zakonu o vojnih veteranih (veteranski dodatek, dodatek za pomoč in postrežbo, letni prejemek, zdravstveno varstvo, brezplačno vožnjo, pogrebno in priznanje pokojninske dobe) uveljavil, ko bo dopolnil 55 let starosti (do sedaj ob dopolnitvi 50 let starosti). Pravica do varstva vojnega veterana ostane nespremenjena v primeru nastanka trajne popolne izgube delovne zmožnosti. Postopki, ki so se začeli pred uveljavitvijo ZUJF, se končajo po dosedanjih predpisih (razen postopkov odločanja o pravici do zdravstvenega varstva). Primer: vojni veteran, ki je dopolnil 50 let starosti in je že uveljavil pravico do veteranskega dodatka pred uveljavitvijo ZUJF jo obdrži, dokler zanjo izpolnjuje pogoje. Če jo zaradi neizpolnjevanja pogojev enkrat izgubi (npr. presega odmerno osnovo za veteranski dodatek), jo bo lahko ponovno uveljavil šele ob dopolnitvi 55 let starosti.

3. Pravica zdravstvenega varstva

Pravica zdravstvenega varstva (plačilo premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, ki se zagotavlja iz državnega proračuna) ostane nespremenjena za osebe s statusom vojnega invalida in osebe s statusom žrtve vojnega nasilja. Vojnim veteranom se bo pravica do zdravstvenega varstva zagotavljala ob izpolnjevanju starostnega pogoja (dopolnjenih 55 let) in pogojev za pridobitev veteranskega dodatka. Primer: samo vojni veteran, ki bo pridobil pravico do veteranskega dodatka, bo lahko uveljavil tudi pravico do zdravstvenega varstva. Veteranom, ki so že uveljavili pravico do dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, se jim le-ta zagotavlja do 1. 1. 2013, po tem datumu jim pravica ostane le v primeru, da so prejemniki veteranskega dodatka in izpolnjujejo tudi starostni pogoj 55 let.

4. Izplačila prejemkov po vojni zakonodaji do konca leta 2012 in prehod na nov način izplačevanja prejemkov po vojni zakonodaji z letom 2013

Po uveljavitvi ZUJF bodo prejemki po vojni zakonodaji v letu 2012 (invalidnine, dodatki, doživljenjske mesečne rente in drugi prejemki po zakonih) dospeli v izplačilo naslednje dni:

- 6. 7. 2012 za mesec julij,
- 13. 8. 2012 za mesec avgust,
- 19. 9. 2012 za mesec september,
- 25.10.2012 za mesec oktober in
- 3. 12. 2012 za mesec november.
- 2. 01. 2013 za mesec december

Z letom 2013 se bodo prejemki po vojni zakonodaji izplačevali v mesečnih zneskih prvega delovnega dne v mesecu za pretekli mesec. Primer: za mesec december 2012 bo izplačilo 2.1 2013.

Kranj, 3. 7. 2012

Upravna enota Kranj

.....

POSEBNO OBVESTILO

Posredujemo vam obrazec "ZAHTEVA ZA IZPLAČILO NEIZPLAČANEGA DELA POKOJNINE".

Ta obrazec kopirajte, lahko pa ga dobite tudi v naši pisarni in izpolnjenega z zahtevanimi podatki pošljite (najbolje priporočeno) na naveden naslov. Priporočamo, da si za dokaz obdržite kopijo. Glede na sklep Ustavnega sodišča pa bo verjetno treba počakati, da bo SPIZ izdal uradne odločbe, na katere se bo možno pritožiti – seveda, če državni zbor ne bo odločil kako drugače.

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

Kraj: _____

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje
Kolodvorska ulica 16
1000 LJUBLJANA

Datum: _____

Z A H T E V A
za izplačilo neizplačanega dela pokojnine

Z odločbo št. _____ z dne _____ mi je bila priznana pravica do pokojnine. Pokojnina se je do junija 2012 usklajevala v skladu z določbami ZPIZ-1, ob izplačilu pokojnine za junij 2012 pa sem prejel/a obvestilo, da se pokojnina uskladi tako, da se mi pravica do dela s pravnomočno odločbo odmerjene pokojnine odvzame.

Načelo pravnomočnosti, kot ga določa 158. člen Ustave Republike Slovenija, zagotavlja nespremenljivost pravnih razmerij, urejenih s posamičnimi upravnimi ali sodnimi akti, da bi se varovale pridobljene pravice. Poseg v pravico, ki temelji na pravnomični odločbi pristojnega organa, ne da bi bila ta odločba odpravljena, razveljavljena ali spremenjena iz razloga in po postopku, določenem z zakonom oz. ne da bi bili po takšnem postopku drugače odstranjeni njeni učinki, je kršitev načel apravnomočnosti iz 158. čl. Ustave.

Glede na navedeno zahtevam, da mi neizplačani del pokojnine za mesec junij 2012 nemudoma izplačate in da mi tudi vnaprej izplačujete zakonito odmerjeno pokojnino.

Podpis: _____

PRITOŽBNA NA VLADO:

VLADA RS

Predsednik Janez Janša
Gregorčičeva ul. 20, 25
1000 LJUBLJANA

Zadeva: Oster protest

Naša organizacija najostreje protestira proti odvzemu (znižanju) tistega dela pokojnine, ki izhaja iz t.i. vojnih zakonov – za žrtve vojnega nasilja (ŽVN).

To je najbolj nesramno in nečloveško početje za ljudi (od dojenčka, do starca), ki so pretrpeli vse vojne grozote in izgubili vse svoje premoženje.

Ko smo od slovenskih oblasti, vlade (po osamosvojitvi) zahtevali, da od okupatorjev (za slovenske ŽVN) izterja nematerialno in materialno odškodnino, tega ni hotel nihče storiti.

Ob našem vztrajanju na odškodnini je bilo sklenjeno, da bo za okupatorje, neko miloščino plačala Slovenija.

Po dolgih in težkih pogajanjih je nastal Zakon o žrtvah vojnega nasilja (ZŽVN) Ur.l. št. 63/95, s katerim nam je bil, med ostalim, priznan čas v eksilu v delovno dobo za izgubljen čas in delo ob trpljenju. Če bi se katera koli Vlada pri okupatorjih zavzela za pravice svojih državljanov, tega in ostalih izdatkov Sloveniji ne bi bilo potrebno plačevati.

Mi smo pretrpeli vojno in povojno kalvarijo (vsi niso mogli služiti nacifašizmu), ko smo se morali boriti za preživetje ob porušenih in izropanih domovih in ob stradanju.

Smatramo, da ne morejo neki vladini birokrati kar počez črtati, če jim kaj ne odgovarja, še posebej ne, ker ne poznajo zadeve.

Zelo čudna je odločitev, da se prizna za žrtve le DACHAU. Verjetno tisti, ki je o tem odločal ne ve za Auschwitz, Mathausen, Neuengamme, Buchenwald, Jasenovac, itd. Pri tem je tu potrebno še upoštevati ukradene otroke, izgnance, begunce... Mi vsi smo ob trpljenju izgubili delovno dobo, ne po svoji krivdi in to nam je bilo z navedenim zakonom priznано. Zato tega ne smete in nimate pravice razveljaviti.

Če je res, da pa pri tem masakru “domobranci” in ostali okupatorjevi plačanci niso nič izgubili, je to taka diferenciacija, ki jo niso izvajali niti nacifašisti.

Mi zahtevamo, da se ta samovlja takoj odpravi in zadevo vrne v prvotno stanje. V nasprotnem bomo problem predali pristojnemu sodišču, svetu Evrope in sodišču za človekove pravice EU v Strasburgu.

Rešitev pričakujemo najpozneje v 30-ih dneh.

S spoštovanjem

*Predsednik
Franc Rovani*

V vednost in obravnavo:

- DZ-komisija za pritožbe in človekove pravice*
- Varuhinja človekovih pravic RS*
- Zavod za pokoj. in invalid. Zavarovanje RS*

Pismo Vladi RS in Državnemu zboru

Ker se pristojne institucije že nekaj časa niso odzvale na naša pisma in pritožbe, smo 13.6.2012 zopet napisali pismo na Vlado RS – predsednika vlade in DZ. Pismo v celoti navajamo:

*VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE
Predsednik gospod Janez JANŠA*

*DRŽAVNI ZBOR RS
Predsednik gospod Gregor VIRANT*

*Spoštovana predsednika
Spoštovane poslanke in poslanci*

Po temeljitnem razmisleku smo se odločili napisati to pismo na oba naslova, ker žrtve nacifašizma čakamo že 67 let na naše pravice.

Ko smo leta 2001 sprožili zahtevo pri slovenski Vladi, da omogoči poplačilo slovenskim žrtvam nacifašizma materialno odškodnino, katero je ta povzročil v času okupacije si niti v sanjah nismo mislili, da bomo imeli toliko problemov in ovir. Nekaj časa si sami sebi nismo hoteli priznati, da smo tretjerazredni državljani, ki nimajo nobenih pravic, toda to je sedaj povsem jasno, s čemer se bomo morali verjetno nehote sprijazniti.

Ko je bila 9. maja 2002 ustanovljena (ob protestu) prva Medresorska komisija, se praktično ni zgodilo NIČ, razen v mandatu 2004 – 2008, ko je bil po zaslugi ministra za pravosodje gospoda Šturma pripravljen nek osnutek zakona, katerega bi bilo potrebno dodelati tudi v zadovoljstvo oškodovancev. Tega predloga nam niso poslali, ker bi ga radi tudi mi dobili v presojo. Nekateri, ki so si prigrabili oblast, na veliko govorijo, da ni sredstev in da se je čas dogodkov že odmaknil za obravnavno teh zadev. Ne povedo pa od kod sredstva, ki jih je na veliko delila Komisija za popravo krivic – in ti dogodki se pa niso odmaknili?! Sredstva kot kaže pa so mnogo višja, kot pa nam jih prisojajo osnutek Zakona za izgubljeno premoženje zavednih Slovencev med II. svetovno vojno.

*Na oba naslova, še zlasti pa na prvega, se obračamo z **RESNIM IN NUJNIM POZIVOM – UKREPAJTE TAKOJ!**, saj nas je ostalo še zelo malo in ne čakajte na popolno izginotje upravičencev. Vzemite iz predalov osnutek zakona, katerega je na vlado vložil g. Šturm in kjer ga je vlada g. Pahorja pustila ves svoj mandat in tam je verjetno še sedaj.*

Mi starci res nimamo več moči iti na ulico, bomo pa storili vse, da vas kompromitiramo, če ne boste ukrepali, in ponovno vzeli v obravnavo osnutek zakona.

V prilogi vam pošiljamo odgovor Vlade RS, Državnemu svetu v mandatu 2008 – 2012, katerega smo le prejeli po nekajkratnih urgencah, za ustanovitev medresorske komisije, katero naj bi v mandatu predsednika vlade g. Boruta Pahorja ustanovil takratni minister za pravosodje, g. Zalar. Vendar v tekočem mandatu le-te vlade nismo dosegli drugega, kot en sestanek, katerega je vodil državni sekretar g. Boštjan Škrlec. Potem pa vse tiho je bilo.

Ker naše združenje te tišine ni preneslo, smo večkrat urgirali na različne naslove na vladi in na pobudo državnega svetnika g. Marjana Klemenca dne 3.3.2011 smo le dobili že omenjeni odgovor, ki vam ga v celoti prilagamo.

Glede na navedbe v tem pismu, se na vse mogoče načine država izmika poplačilu premoženjske škode. Kot smo že večkrat navajali, mi ne zahtevamo, da to škodo poplača država Slovenija ker ona ni povzročitelj navedene škode, pač pa to, da s svojimi kompetencami zahteva to poplačilo od povzročiteljev, to je okupatorjev

Če pa vlada RS nima toliko poguma, da to poplačilo zahteva, pa naj jo plača sama, čeprav je to najslabša varianta, t.j. da sami sebi plačamo škodo, katero nismo povzročili.

Zato naslavljam to pismo na instituciji oblasti tudi iz tega razloga, da organizirata skupaj ali posamično sestanek z našim Združenjem, da se skušamo dogovoriti kako nadaljevati reševanje te problematike in ustanovitev nove medresorske komisije, katera naj bi nadaljevala konec leta 2008 prekinjena dela in s katero bi mi lahko konkretno sodelovali in dokončali že davnega 9. maja 2002 pričeto delo.

*Predsednik
Franc Rovar*

.....

Od Vlade RS smo dobili sporočilo, da so naš dopis odstopili ŠTUDIJSKEMU CENTRU ZA NARODNO SPRAVO in sedaj čakamo na reakcijo tega centra. Med tem pa državni zbor še ni reagiral na naš dopis.

Na naslednjih dveh straneh si preberite dopis iz Kabineta predsednika vlade in dopis Predsednika državnega zbora:

REPUBLIKA SLOVENIJA
KABINET PREDSEDNIKA VLADE

Gregorčičeva ulica 20, 25, 1000 Ljubljana

T: 01 478 10 00
F: 01 478 17 21
E: gp.kpv@gov.si
www.kpv.gov.si

ŠTUDIJSKI CENTER ZA NARODNO SPRAVO
Tivolska 42

1000 LJUBLJANA

info@scnr.si

Številka: 130-1/2012/11
Datum: 28.6.2012

Prosimo, da se pri odgovoru sklicujete na našo številko dokumenta.

ZADEVA: Pismo Združenja žrtev okupatorjev

Spoštovani!

V Kabinet predsednika Vlade smo prejeli e-dopis g. Franca Rovana, predsednika Združenja žrtev okupatorjev. Navaja, da so žrtve nacifašizma, ki na svoje pravice čakajo že 67 let. Zahtevajo materialno odškodnino, ki jim je bila storjena v času okupacije. V mandatu 2004 – 2008 je bil pod ministromanjem prof. dr. Lovra Šturma spisan osnutek zakona o poplačilu odškodnine za nastalo materialno škodo slovenskim žrtvam nacifašizma, vendar ga vlada Boruta Pahorja ni vložila v proceduro za sprejem. Za rešitev odprte problematike predlagajo skupen sestanek.

V nadaljevanju vam gradivo odstopamo v pristojno reševanje. Prosimo vas, da dopis proučite in nas seznanite z vašim mnenjem v konkretnem primeru.

Lepo pozdravljeni.

Priloge:
- 1x

Vročiti:
- Naslovniku

V vednost:
- zzokranj@siol.net

- gp.mpju@gov.si

Jadranka Gustinčič
Jadranka GUSTINČIČ
NAMESTNICA VODJE KABINETA

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR
 PREDSEDNIK

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana
 t: 01 478 94 37, f: 01 478 98 55, e: gp@dz-rs.si, www.dz-rs.si

Številka: 545-01/12-7/2
 Datum: 9. 7. 2012

**Združenje žrtev okupatorjev
 1941 - 1945 Kranj
 Franc Rovan, predsednik
 Slovenski trg 1
 4000 Kranj**

Spoštovani gospod Rovan,

sporočam vam, da sem vaš nedavni dopis v zvezi s poplačilom materialne odškodnine slovenskim žrtvam nacifašizma posredoval v vednost članom mojega kolegija (torej podpredsednikom Državnega zbora, vodjem poslanskih skupin in poslancem narodnih skupnosti) ter ga odstopil v nadaljnjo obravnavo matičnemu delovnemu telesu, tj. Odboru za delo, družino, socialne zadeve in invalide.

S spoštovanjem,

dr. Gregor Virant
 predsednik Državnega zbora

OBISKI NAŠIH ČLANOV

S to rubriko smo naleteli na lepo odobravanje naših članov. Posebno pa še pri članih, katere smo obiskali na njihovih domovih, oz. v domovih za starejše, za njihove rojstne dneve, kar vidite na slikah s srečanj, ki smo jih poslali tudi njim.

V nadaljevanju vam prikazujemo nekaj slik z naših obiskov:

V februarju je praznovala 75. rojstni dan naša članica gospa DANIJELA ŽUMER iz Trboj.

V marcu smo obiskali gospo PAVLO ZEVRNIK iz Poženka za 82. rojstni dan.

Aprila pa je praznoval 80. rojstni dan gospod FRANC JERIČ iz Štefanje gore.

V juniju pa je praznovala 72. rojstni dan gospa VIDA JAGODIC iz Zg. Dupelj.

V Sp. Dupljah pa je prav tako junija praznovala 74. rojstni dan gospa VIDA KUNČIČ.

Tudi gospod IVAN POŽEG iz Kranja je praznoval junija 75. rojstni dan.

Ponovno pa prosimo vse člane in njihove sorodnike, da nas obveščajo o spremembah naslovov, ter o umrlih članih.

Podatke rabimo za urejanje evidence članov.

SPOMINI, KI NAJ SE ZAPIŠEJO IN SE NE SMEJO POZABITI

Tokrat vam posredujemo malo drugačno zgodbo. To je zgodba človeka, ki je že pred vojno moral oditi s trebihom za kruhom v Ameriko. Zanimiva zgodba, vredna da jo preberete, kajti tudi v sedanjih časih se spet dogaja, da gredo Slovenci v tujino, ker doma zanje ni dela. Napisala jo je **Emilija Laušević**.

DOMOTOŽJE

Poletje, vedra junijska noč, ko se že začne okoli širiti duh zrelega žita. Ko se ob večerih kresničke sramežljivo svetijo ter oznanjajo, da je že nekje zrelo žito. Nekje daleč se oglašča kukavica, vraževeren človek nehote seže v žep, da se prepriča ali ima kaj denarja, da ne bi bil celo leto brez njega.

Vaško dvorišče. Pred ograjo se ustavi poštna kočija, iz nje izstopi moški, oblečen v mestno obleko. Skupaj s kočijažem raztovarjata prtljago – razne torbe in kovčka. Ko vse postavita k ograji mu kolena zadrhtijo, srce nemirno bije in zbira pogum, da bi poklical naj mu kdo odpre ograjo in vrata hiše.

Sam pri sebi si misli: zdaj vendar ne bom odšel. Opogumi se in potrka na okno. V hiši zasveti petrolejka. Ženska pri oknu s strahom vpraša kdo trka. Odgovorim: »Tvoj mož, Nace«. Odpre vrata, se nekoliko odmakne, dvigne petrolejko in se mu zagleda v obraz. Pred njo stoji suhljat človek z belimi lasmi, v roki mečka klobuk. »Vrnil si se«, reče žena; in po njenem mirnem glasu ne veš ali se veseli ali žalosti. Tedaj njen Nace vidi kaj je napravil, da je med njima nastal velik prepad in da sta si postala tujca. Postane ga sram, ko pomisli, kako je doma pustil ostarela starša, mlado ženo, štiri nepreskrbljene otroke in krenil v svet – v daljno obljubljeni Ameriko.

Prva leta je pošiljal domov denar in pisma, s časoma se je oglašal vse redkeje, in nato nič več, kot da je umrl.

Sedaj je tu doma, noga mu je bila težka, ko je prestopil prag rojstne hiše. Počutil se je tujega, pekla ga je vest, za vse kar je storil njim, ki jih je imel rad. Saj je tedaj mislil, da bo vse, kar bo prislužil poslal domov, da bo življenje za otroke in ženo boljše. Toda tam daleč v tujini je na vse to pozabil.

Ko ga ni bilo in je žena skrbela za otroke in ostarela starša, ki ju Nace ni več našel živa. Vsak večer sta molila, da se jima vrne sin, a žal ju je smrt prehitela. Počivala sta na vaškem pokopališču. Tudi žena je mislila, da ji je mož umrl na kakšnem bojišču, saj se je prav takrat začela prva svetovna vojna. Otroke je vzgajala v ljubezni do očeta in čakala, da dobi kakšno sporočilo o njem, toda zaman.

A njen Nace se je v Ameriki zaposlil pri bogatem Amerikancu. Bil je pošten in delaven in tako pridobil njegovo naklonjenost ter s časoma postal njegova desna roka. Začel se je počutiti kot doma in pozabil na svoje domače, nehal se jim je oglašati s pismi. In tako je čas tekkel. Umrl je njegov gospodar, ostala je žena in lepa mlada hčerka, ki je Naceta rada videla. Med njima se je spletla ljubezen in kmalu je postal gospodar. Toda vedno ga je nekaj grizlo in se je počutil krivega,

saj ji ni povedal, da ima doma ženo in otroke. Toda bilo je prepozno. Nikakor ni našel miru, začel je vse bolj premišljevati o svojih domačih. Misel na dom mu je postala ena in edina – samo domov, domov.

Žena »amerikanka« je opazila kako je njen Nace postal vase zaprt, spremenil se je in spraševala ga je, kaj je vendar z njim, toda odgovora ni dobila. Njemu so bili najtežji večeri, ki so se vlekli kot »jara kača«. Takrat so mu misli poletele domov, med zelene domače griče, med bistre potoke, slišal je oglašanje domačega zvona, vonjal je kruh, ki ga takege znala speči le njegova mati. Slišal je žuborenje studenca, kjer je čakal svoje dekle, da je s škafo na glavi prišla po vodo. Na čase, ko jo je kot mlad fant snubil naj mu postane žena. Najlepše dekle na vasi. Nato poroka, rojstva otrok... Nato je vse to poteptal in kot ničvrednež odšel. Premamilo ga je bogastvo, toda v njegovi duši ni bilo miru, zato je sklenil, da bo odšel domov.

Povedal je »amerikanki«, da bosta odšla v njegov rojstni kraj in se je strinjala. Pripravila sta vse, kupila dve karti za partner in dan za odhod je bil tudi že določen.

A svojo ameriško ženo je s prevaro pustil v hotelu in se na ladjo vkrcal sam. Tako je po mesecu dni potovanja prišel domov.

Žena mu je odstopila svojo sobo, ona pa se je preselila v sobo ob kašči na drugi strani dvorišča. Živela sta bolj kot prijatelja ali soseda – ljubezni med njima ni bilo več.

In prišla je spet nedelja, kot jih je bilo že veliko, bil je čas ko je začelo zoreti žito in prve kresničke so oznanjale žetev. Z ženo sta se srečala pri jutranji maši, ko sta se pri krstnem kamnu prekrižala, takrat so se njuni pogledi srečali in nekako je ponovno preskočila iskrica. Domov sta odšla skupaj in zaživelimi so spet kot družina.

Ni bilo več samotnih večerov, čeravno sta oba že osivela. Posedala sta pred hišo na soncu, veselo kramljala in uživala ob pogledu na vnučke.

